

ČTVRTLETNÍK SEVEROČESKÉHO MUZEA V LIBERCI

Informační a programové periodikum. K dostání zdarma v síti informačních center a muzeí Libereckého kraje a Euroregionu Nisa. V nákladu 2000 ks vydává Severočeské muzeum v Liberci, příspěvková organizace, Masarykova ul. 11, 460 01 Liberec, <http://www.muzeumb.cz>, muzeumb@muzeumb.cz, tel.: 485 246 111

Muzeum se ujalo opuštěné Matky s dítětem

Jiří Křížek, fotografie: archiv SM, Milada Dománková, Jiří Křížek

V loňském roce nabídlo Statutární město Liberec našemu muzeu depot vyřazených soch, které kdysi tvořily výzdobu Liberce, ale z technických nebo ideologických důvodů byly v minulosti odstraněny z veřejného prostoru. Většinou se jednalo již jen o žalostná torza soch a památníků z 50. až 80. let, z nichž část ani nešlo přesně identifikovat.

Z nabízeného souboru jsme nakonec do muzejních sbírek vybrali sousední Matka s dítětem od Karla Kolaczka. Původně byla plastika v nadživotní velikosti určena pro výzdobu dnešní Masarykovy ulice do parčíku před Střední průmyslovou školou, odkud byla v roce 1962 přesunuta do skladu technických služeb, zřejmě kvůli nutné opravě. Zpět na původní místo se již nevrátila a nové „bydliště“ našla v městském parku mezi Ruprechtickou a Svojsíkovou ulicí, odkud byla definitivně odstraněna asi v roce 2006.

Přes tendenční souvislosti vzniku sochy v roce 1955 nelze vcelku nevinný socialisticko-realistický výjev radující se ženy s miminkem považovat za komunistickou propagandu, kvůli které by byla socha přesouvána a nakonec odstraněna. Důvodem byl spíše velmi špatný stav litého betonu a vnitřní armatury, ze kterých byla socha vytvořena. I když, kdo ví, jak to všechno se vznikem a téměř i zánikem sochy bylo?

Každopádně její autor – Karl Kolaczek – rozhodně stojí za pozornost nyní i v budoucnu. Narodil se 20. prosince 1898 v Ratibořicích v ro-

dině zámeckého zahradníka, vystudoval Státní uměleckoprůmyslovou školu ve Vídni a po jejím absolutoriu zamířil v roce 1923 do Liberce, který se mu stal domovem až do 29. listopadu 1959, kdy zde zemřel.

Zpočátku v Liberci i mimo něj získával drobné zakázky na spolkové odznaky nebo výroční plakety a specializoval se na dekorativní figurální plastiky.

Z hlediska uměleckého stylu můžeme jeho práce řadit na pomezí art deco a civilního realismu. Díky své schopnosti vyhovět přání zadavatele bez podbízení a ztráty umělecké kvality se zakrátko vypracoval na vysoce ceněného regionálního sochaře, který získával nejprestižnější zakázky. Jeho signaturu bychom našli třeba na náhrobku Albrechta z Valdštejna v Mni-

chově Hradišti z roku 1934. Tím však výčet jeho dochované veřejné tvorby téměř končí. Například památníky první světové války, vytvořené pro české Němce, po roce 1945 iritovaly natolik, že jedno z nejlepších Kolaczkových děl „Umírající síla“ – socha smrtelně raněného vojáka z roku 1931, stojící v Liberci před kostelem Nalezení sv. Kříže – beze stopy zanikla a zbyly jen fotografie a dodnes prázdné prostranství.

Velkou otázkou zůstává Kolaczekova politická a národnostní indifferencí či naopak výrazná angažovanost. Plyněně ovládal oba zemské jazyky a mezi jeho přáteli a zákazníky byli ve 20. letech bez rozdílu Češi i Němci. Zřejmě kvůli profesním kontaktům a zázemí v Liberci převládala ve 30. letech jeho angažovanost směrem k německé umělecké veřejnosti, takže se stal mj. členem známého spolku Metznerbund a pořádal v Severočeském průmyslovém muzeu vlastní výstavy. Po mnichovské krizi na podzim 1938 zůstal v Liberci a dokonce se v následujícím roce podílel na projektu celkové přestavby Soukenného náměstí, kde měla vzniknout podle jeho návrhu nová kašna s alegorickou sochou textilního dělníka. Přes tuto nespornou kolaboraci s nacistickým režimem se Karlu Kolaczekovi podařilo po roce 1945 v Liberci nejen existenciálně přežít, ale dokonce i znovu umělecky prosadit.

V totálně změněných společenských podmínkách získal mj. zakázku na kopii busty Václava Šamánka podle

Pokračování na straně 2

Pokračování ze strany 1

předlohy Viléma Amorta v Šamánkově ulici nebo vytvořil sochu rudoarmějce v Lidových sadech, na které si lidé vybili vztek kvůli invazi vojsk Varšavské smlouvy. V libereckých ulicích tak přežila do dnešních dnů jediná autorská Kolaczкова socha – nenápadný reliéf textiláka na fasádě domu čp. 379 naproti Krajské vědecké knihovně v Rumjancevově ulici.

Nenašli bychom asi jiného libereckého umělce, jehož životem a dílem procházely dějinné události 20. století tak komplikovaným způsobem. Bohužel písemná ani umělecká pozůstalost se po Kolaczkově zřejmě nezachovala,

takže jsme odsouzeni k mravenčí badatelské práci při hledání v archivních fondech a veřejných a soukromých uměleckých sbírkách doma i v zahraničí. Téma „Karl Kolaczek“ stále čeká na svého objevitele, který by dokázal detailně zdokumentovat a kriticky zhodnotit tvorbu tohoto umělce včetně jeho politického a kulturního kontextu během všech režimů, pro které tvořil. Kolaczkovu Matku s dítětem už snad úmyslně nikdo ničit nebude, ale finanční náklady na její restaurování v řádech statisíců korun jsou tentokrát nikoli ideologickou, ale ekonomickou příčinou jejího prozatímního ukrytí v muzejním depozitáři. ■

*TITULNÍ STRANA: Původní umístění Matky s dítětem před libereckou průmyslovou školou
VLEVO: Památník padlých v 1. světové válce před kostelem Nalezení sv. Kříže
VPRAVO: Kolaczкова plaketa ze sbírek Severočeského muzea k výročí liberecké průmyslové školy; ražbu provedl Franz Mänert v Jablonci nad Nisou
DOLE: Stav Matky s dítětem při převzetí muzeem*

Využití fotografií z muzea pro výstavní účely

Markéta Lhotová, fotografie: Milada Dománková, archiv SM

Fotografie, pohlednice, negativy a diapositivy z rozsáhlých sbírek Severočeského muzea v Liberci jsou velmi často vyhledávány různými badateli jak pro účely úřední či soukromé, tak pro využití při různých výzkumných a výstavních projektech připravovaných mimo naše muzeum. V červnu tohoto roku veřejnost měla možnost vidět dvě výstavy, připravované v loňském či předloňském roce, které v různém rozsahu vychází ze sbírek našeho muzea.

První akce, zcela založená na fotografiích z našich sbírek, navázala na výstavu Rudolfa Ginzela, uskutečněnou v Severočeském muzeu na přelomu let 2014–2015. Více nám ji přiblíží zpráva SOKA Česká Lípa: „Státní okresní archiv Česká Lípa ve spolupráci se Severočeským muzeem v Liberci uspořádal k Mezinárodnímu dni archivů ve dnech 5.–9. června 2017 výstavu fotografií Rudolfa Ginzela (1872–1944) – Zaniklé Českolipsko. Celkem bylo vystaveno 30 fotografií z obcí Českolipska – např. Holany, Zahradky, Dubá, Svojkov, Sloup, Dřevčice. Výstava měla velmi kladný ohlas a za tuto krátkou dobu ji stihlo navštívit 242 návštěvníků.“

Dne 21. června 2017 byla zahá-

jena výstava *Příběh paneláku v Libereckém kraji*, využívající jak fondy Severočeského muzea, tak i jiných institucí. Jedná se o výsledek výzkumu týmu autorů pracujících pro Uměleckoprůmyslové museum v Praze, kteří se zabývají architekturou sídlišť.

Bližší informace přináší propagační letáček výstavy: „Návštěvníkům se představí tři příklady zlaté éry bytové výstavby 60. let v Liberci. Panelová sídliště Králův Háj a Ruprechtice a obytný solitér „Wolkerák“ ukazují, jak zdejší architekti výrazně vstupovali do horské morfologie města. Výběr doplňuje sídliště při ulicích Aloisina výšina a Franklina z 70. let a Mšeno v Jablonci nad Nisou. Výstava se věnuje otázkám urbanismu, stavebních technologií, představí dispozice bytů i uměleckou výzdobu sídlišť.“

Část zaměřená na vybraná sídliště v Liberci a na jablonecké Mšeno je k vidění až do září na panelech umístěných na libereckém Soukeném náměstí. ■

VPRAVO: Rudolf Ginzl: Bezděz – ruiny od rybníku ve vsi (Bosig – Ruine vom Teich im Dorfe), 2. 9. 1911

DOLE: Instalace výstavy „Příběh paneláku v Libereckém kraji“ na Soukeném náměstí v Liberci, červenec 2017

Bakalaureáty – tentokrát z jiného pohledu

Oldřich Palata, fotografie: Milada Dománková, André Schwarzkopf

Vztahy mezi Severočeským muzeem a Technickou univerzitou v Liberci jsou dlouhodobě a oboustranně aktivní. Dnes už jen málokdo ví, že slavnostní založení původní Vysoké školy strojní (pozdější Vysoké školy strojní a textilní) proběhlo v roce 1953 ve velkém výstavním sále Severočeského muzea. Na tomtéž místě se uskutečnila výstava k 10. výročí existence liberecké vysoké školy a v průběhu let přibýly i četné další slavnostní akce akademického života (promoce, opakovaná zasedání vědecké rady, udělování čestných doktorátů, oslavy různých jubileí VŠST a od roku 1992 Technické univerzity).

Pracovníci muzea jsou po celá léta v profesním kontaktu s řadou kateder, někteří z nich působili a dodnes působí jako externí univerzitní pedagogové nebo konzultanti či oponenti závěrečných prací. Studující některých oborů z Fakulty textilní a Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické mají část svých přednášek a cvičení přímo v Seve-

ročeském muzeu, jiní si tu pravidelně odbývají svou odbornou praxi. Do muzejních expozic nacházejí příležitostně cestu rovněž studenti Fakulty architektury a s upřímným zájmem i frekventanti univerzity třetího věku.

Desítky nositelů bakalářského titulu si budou po celý život pamatovat, že jejich státní závěrečné zkoušky proběhly v letech 2014–2017 v nádherné budově Severočeského muzea. To ovšem platí pouze o studentech Katedry designu Fakulty textilní TUL, s níž má Severočeské muzeum kontakty nejintenzivnější. Jejich počátky se datují již do roku 1992, kdy byl otevřen – tehdy ještě na Vysoké škole strojní a textilní – tříletý bakalářský obor textilního a oděvního návrhářství. První absolventské práce z tohoto unikátního technicko-výtvarného studia byly veřejnosti představeny ve velkém výstavním sále Severočeského muzea v roce 1995 pod názvem Bakalářské juvenilie. Tehdejší výstava, uvedená při vernisáži velkou módní přehlídkou, se stala základem tradice, která má pod

pozměněným názvem Bakalaureáty každoročně své další pokračování. Nezměnil se však pouze název výstavy, ale v průběhu času se proměnila

i skladba exponátů. Katedra designu totiž kromě původního oboru textilního a oděvního návrhářství otevřela v roce 2003 ještě další studijní program na detašovaném univerzitním pracovišti v Jablonci n. N. zaměřený na navrhování skla, bižuterie, šperků a bytových doplňků. Od té doby nabízejí tyto výstavy závěrečných prací v širokém záběru mladý pohled na aktuální pojetí módy, bytového textilu, tapiserií, šperku, skla a designu.

Nejinak tomu bylo i při letošní výstavě Bakalaureáty 2017 (31. 5. – 11. 6. 2017), jejíž vernisáž proběhla s ohledem na obě výročí (25 let oboru textilního a oděvního návrhářství a 15 let oboru navrhování skla a šperku) ve slavnostním duchu. Byla to příležitost i pro malé „archivní“ ohlédnutí: v letech 1995–2017 vystavovalo v Severočeském muzeu své závěrečné práce 485 mladých absolventů a absolventek tohoto jedinečného studia. Pro některé z vystavujících to byla první a možná i poslední příležitost k tak velkorysé prezentaci jejich tvůrčí činnosti, pro jiné možná zapomenutý odrazový můstek k daleko slavnějším vystoupením doma i ve světě. Pro Severočeské muzeum i pro Technickou univerzitu v Liberci je však toto nenápadné a přitom úctyhodné číslo samo o sobě výmluvnou a přesvědčivou vizitkou užitečné spolupráce. ■

NAHOŘE: Letní komplet z kolekce oděvů Anety Kovářové
DOLE: Netradiční pohled na výstavu Bakalaureáty 2017 ze stropu velkého výstavního sálu

Co se chystá na nové pololetí?

Alena Černá, fotografie: archiv SM

Ještě než se muzeum na delší dobu uzavře a zrekonstruuje, přijďte si prohlédnout stávající expozice z trochu jiného úhlu. Od září pro vás totiž opět připravujeme nejruznější workshopy, a to nejen pro školy, ale i zájemce z řad veřejnosti.

A o co vlastně jde? Jde o poučné a hlavně zábavné programy probíhající v prostorách muzea, které vedou zkušené muzejní pedagožky. Většina workshopů je přímo navázána na konkrétní historické období, muzejní výstavu či zákoutí. Náplní workshopu je jak odborný výklad, či spíše povídání s účastníky na dané téma, tak spousta praktických ukázek, pracovních listů a her. Součástí některých workshopů je i výtvarná dílna.

Zajímá vás, jak Liberec vypadal v minulosti, jak se tu lidem žilo, jak se oblékali či co pro ně bylo důležité z politického hlediska? Chcete vědět, od kdy se při stolování používá vidlička a jestli se kosti opravdu házely pod stůl? Nebo se prostě jen rádi kocháte krásnými předměty a přemýšlíte, kolik zručnosti a času vyžadovalo vytvoření špičkových uměleckořemeslných předmětů z našich sbírek? Na tyto a spoustu dalších otázek máme připravené odpovědi v programech týkajících se expozice užitého umění.

Dotazy, které by vás možná ani nenapadly, zodpovíme v expozici mechanických hudebních automatů i mezi vitrínkami o přírodě Liberecka. Při jednom z workshopů se navíc sami stanete motýlem a na vlastní kůži si vyzkoušíte život tohoto nádherného hmyzu.

Kromě stálých expozic připravujeme programy také k aktuálním výstavám. Na své si tak přijdou milovníci kol a cyklistiky, kterým přiblížíme dvousetletou historii tohoto dvoustopého dopravního prostředku, a hráči deskových her. Pro ty budou k dispozici výtvarné dílny jako součást libereckého festivalu deskových her HOPEcon. S blížícím se koncem roku budete moci v muzeu navštívit workshop s názvem „Nad Betlémem svítí hvězda“ a naplno se ponořit do vánočního příběhu o narození Ježíška.

Letošní novinkou je workshop nazvaný „Vybereš si svou profesi?“, který cílí především na žáky devátých tříd. Záměrem je seznámit účastníky s profesemi, které souvisí s naším muzeem, a představit jim tak další možnosti jejich budoucího povolání. Už jste někdy uvažovali nad prací kurátora sbírek, entomologa, konzervátora nebo etnografa? My vás vezmeme na místa běžným návštěvníkům skrytá a poodhalíme tajemství těchto povolání. Projekt proběhne v říjnu, tedy ještě před termínem podání přihlášek na všechny typy středních škol, včet-

ně uměleckoprůmyslových, a je spolufinancován z grantového programu nadace OC NISA. Programy ke stálým expozicím jsou zase spolufinancovány z grantových prostředků MK ČR. Tímto děkujeme za podporu.

Více informací o probíhajících programech se dozvíte na webu muzea (www.muzeumlb.cz) a na našem facebooku. Pokud již máte jasno, který workshop je pro vás ten pravý, neváhejte nás kontaktovat na telefonním čísle 770 130 903 nebo e-mailu alena.cerna@muzeumlb.cz a domluvíme podrobnosti. ■

Hluchoslepí v muzeu

Marie Šváblová, fotografie: archiv SM

Představte si návštěvu nějakého muzea. Co asi bude kolem vás? Skleněné vitríny s exponáty, vedle další předměty za tlustými provazy, některé z nich přímo opatřené cedulkou „Nedotýkat se, prosím“. Z rohu vás nenápadně kontroluje kustod.

A teď si představte, že vůbec nic nebo skoro vůbec nic nevidíte a třeba taky ještě neslyšíte. Je pro vás muzeum to správné místo? Ale proč byste zrovna tady nemohli zažít vzrušující cestu za poznáním?

A právě tu poslední otázku si položili pracovníci Severočeského muzea v Liberci, když jsem se na ně obrátila s prosbou o spolupráci. „Jsme nezisková organizace LORM a naši klienti jsou hluchoslepí – mají sou-

běžné těžké postižení zraku a sluchu.“ Ještě dnes si pamatuji ten trochu rozpačitý hlas pracovníka muzea v telefonu. A hlavně taky závěr našeho rozhovoru: „Přijďte.“

A tak jsme přišli a to byl začátek naší dnes již rok a půl trvající úžasné spolupráce. Klienti LORMu si v rolích návštěvníků muzea mohli vyslechnout nejen mnoho zajímavých informací, ale také si ohmatat vybrané exponáty, což pro některé znamená jedinou možnost, jak si představit například určité exotické plody, jemnou dřevorezbu nábytku, neznámé rostliny, hrací stroj. Vlastně si mohli i zahrát třeba na pianolu a jiné nástroje, můžu to vůbec prozrazovat? A dodnes rádi vzpomínají i na úprk před

deštěm z přednášky o vzácných dřevinách v parku – ještě že nám pracovníci muzea s tím rychlým přemísťováním pomáhali. Musím zde vedle

předpokládané erudovanosti především vyzdvihnout mimořádné nasazení a velikou ochotu, přátelskost **Pokračování na straně 6**

Pokračování ze strany 5

a vůbec lidskost všech pracovníků, se kterými jsme se setkali. To byl myslím pro všechny ten největší zážitek. A lidé, kteří se mnohdy cítí být stranou a ignorováni, ten pocit přijetí dokáží ocenit více než kdo jiný.

Všechny tyto výjimečné lidi ani neznám jménem, ale určitě musím zmínit dendroložku Ing. Gabrielu Leugnerovou. Připravila pro nás už několik úžasných přednášek o rostlinách, a protože lidé se ztrátou zraku a sluchu využívají intenzivněji ostatní smysly, zapojila i chuť: vlastnoručně pro nás uvařila a upekla mnohé dobroty z rozličných plodů a nezvyklých rostlin – na podzim jsme například ochutnávali nezapomenutelnou kaštanovou nádivku či kdoulovou zavařeninu, na jaře jsme zase mlsali třeba fialkový dort nebo pirohy nadívané brslíci kozí nohou. Na své přednášky nejen vaří a peče, ale také shání různé rostliny a plody ve všech koutech Liberecka i dalších krajů či zemí. A na všechny lidi pak přenáší své obrovské nasazení, nadšení a energii.

Fotografie z akcí v Severočeském muzeu (jakož i další informa-

ce o LORM z.s. a hluchoslepotě) naleznete na stránkách www.lorm.cz. Zde je také možné začíst se do čtvrtletníku Doteky, který LORM vydává. Jarní číslo z roku 2017 obsahuje mj.

článek paní Jaroslavy Žákové, klientky LORMu, o jedné z přednášek Ing. Leugnerové. Doufejme, že fotografií, článků a hlavně zážitků z muzea bude i nadále přibývat. Za ty

dosavadní a za přízeň děkuji všem, kteří se nám věnovali, za podporu těchto akcí děkuji panu Mgr. Jiřímu Křížkovi, řediteli Severočeského muzea v Liberci. ■

Zámek s vůní benzínu ve Vyškově

Jiří Křížek, fotografie: archiv Muzea Vyškovska

Ve čtvrtek 29. června otevřelo Muzeum Vyškovska novou výstavu Zámek s vůní benzínu. Proč v našem muzejním časopise informujeme o vernisáži vzdálené 350 kilometrů od Liberce? Pozorný muzejní návštěvník a čtenář si snad vybaví, že výstavu s totožným názvem jsme před dvěma lety otevírali na Státním

zámku Sychrov, v loňském roce jsme ji reprízovali na Státním zámku Jaro-měřice nad Rokytnou, a poběží-li vše podle plánu, v příštím roce, kdy bude hlavní budova našeho muzea uzavřena veřejnosti, se výstava bude konat na zámku v Děčíně.

Téma výstavy zůstává stejné, tj. historické fotografie šlechtických

automobilů, které se podařilo dohledat a identifikovat týmu badatelů pod vedením Jiřího Křížka v letech 2010 až 2015 v archivních fondech, muzejních sbírkách i soukromých pozůstatostech. Výstava je volně upravována podle prostor, které jsou zrovna k dispozici. Ve Vyškově se poprvé podařilo využít výstavní sál, bývalou zámeckou

maštál, kde bylo možné konečně ukázat kromě fotografií i autentický vůz z daného prostředí a období. Díky zá-půjčce Regionálního muzea v Kopřivnici se zde návštěvníci mohou detailně seznámit s phaetonem Tatra 11 z roku 1926, který se v meziválečném období vyskytoval v zámeckých garážích až obdivuhodně často, ač se jednalo o levný „lidový“ vůz. Další inovací je ateliérová kulisa automobilu Laurin & Klement, kterou používali fotografové před sto lety, když si zákazník chtěl pořídit fotografii ve „svém“ automobilu. Na výstavě se podílely další instituce – Technické muzeum v Brně a Salon První republiky, které zajistily ukázky motoristické módy; Oblastní galerie Liberec a Národní památkový ústav, které zapůjčily reprodukce historických fotografií včetně jejich adjustace do historických rámců, a Severočeské muzeum v Liberci zastoupené spoluautorem výstavy Jiřím Křížkem.

Katalog k výstavě Zámek s vůní benzínu, vzorně zpracovaný grafikem Jáchymem Šerých a vydaný nakladatelstvím Mladá fronta, byl v loňském roce oceněn v soutěži Gloria musealis a je běžně k dostání v distribuční síti knihkupců v ceně pod 400 Kč. Výstava potrvá do 3. září a v jejím průběhu jsou pro návštěvníky připraveny doprovodné akce. ■

Muzeum uspořádalo slavnostní večer pro účastníky Symposia archeologického textilu „NESAT XIII“

Dana Breuerová, fotografie: archiv SM

U příležitosti konání mezinárodní konference NESAT XIII v areálu Technické univerzity v Liberci, která se uskutečnila ve dnech 22.–26. května 2017, měli účastníci možnost vidět při slavnostním setkání v muzeu několik kusů archeologického textilu ze sbírek Severočeského muzea v Liberci. Symposium pořádala Fakulta textilní Technické univerzity v Liberci ve spolupráci se Správou Pražského hradu a Archeologického ústavu Akademie věd České republiky v Praze. V přednáškovém sále bylo pro tuto jedinečnou příležitost nainstalováno osm nejpozoruhodnějších fragmentů koptských tkanin, o jejichž historii přednášel kurátor Mgr. Oldřich Palata.

Vzácné fragmenty datované do období 4.–7. století n. l. a zároveň nejstarší textilie ze sbírek muzea pocházejí z oblasti Egypta, kde byly stovky let zakonzervovány v ideálních podmínkách pouštních hrobů. Díky archeologickým nálezům na konci 19. a počátku 20. století se velké množství fragmentů dostalo do různých světových institucí včetně Severočeského muzea, které ve svých sbírkách uchovává nevelkou kolekci 58 kusů. Z toho jen u 14 tkanin je znám původ získání, v osmdesátých a devadesátých letech 19. století byly do sbírek zakoupeny od významných sběrate-

lů Theodora Grafa z Vídně a Franze Bocka z Cách. U ostatních fragmentů, které pravděpodobně sloužily pro školní výuku, není původ získání znám. Nejrozměrnějším a nejcenějším kusem je fragment předního dílu tuniky se dvěma pásy zobrazujícími scény ze života Ježíše, tzv. „Christologický cyklus“. Velmi významná a zachovalá je velká tkanina „Jezdec na koni“ s figurálním vytkaným čtvercovým polem vsítým do smyčkové plátnové tkaniny z rezné lněné příze.

Koptové – křesťanští potomci starověkých Egyptanů – žili na počátku našeho letopočtu na území severní Afriky. Tkalcovskou techniku dokonale ovládali a osobitým způsobem uměli detailně vytkat stylizované figurální, zoomorfní i vegetabilní motivy s křesťanskými náměty. Většinou se jedná o oděvní a interiérové tkaniny ze lněných pláten s vetkaným nebo aplikovaným vzorem, někdy jen samotné vlněné ozdoby bez podkladového plátna. Mnohdy uplatňovali vzorování jemným bílým přidaným „létajícím“ útkem, s efektem tenké linky připomínající výšivku.

Všechny fragmenty z muzejní kolekce podstoupily proces čištění a konzervování v ateliéru restaurátora Jiřího Fuska v Praze v roce 1977. Následně byly adjustovány na pod-

Jezdec na koni, fragment koptské tkaniny, 4.–5. století, len, vlna, koupě Franz Bock, Cáchy, 1886, inv. č. T 1847

ložku z polypropylenu do speciálních zasklených rámců s UV filtrem, vyrobených z olšového dřeva. V roce 2012 provedl důkladnou fotodokumentaci všech fragmentů z lícové i rubové strany fotograf Ing. Roman

Machek. V současné době jsou vystaveny tři koptské tkaniny v expozici užitého umění a dvacet vybraných kusů je prezentováno prostřednictvím digitálních fotografií na portálu www.esbirky.cz. ■

Muzejní noc pod Ještědem 2017 v obrazech

CO LZE VYČÍST ZE STARÝCH MAP JIZERSKÝCH HOR?

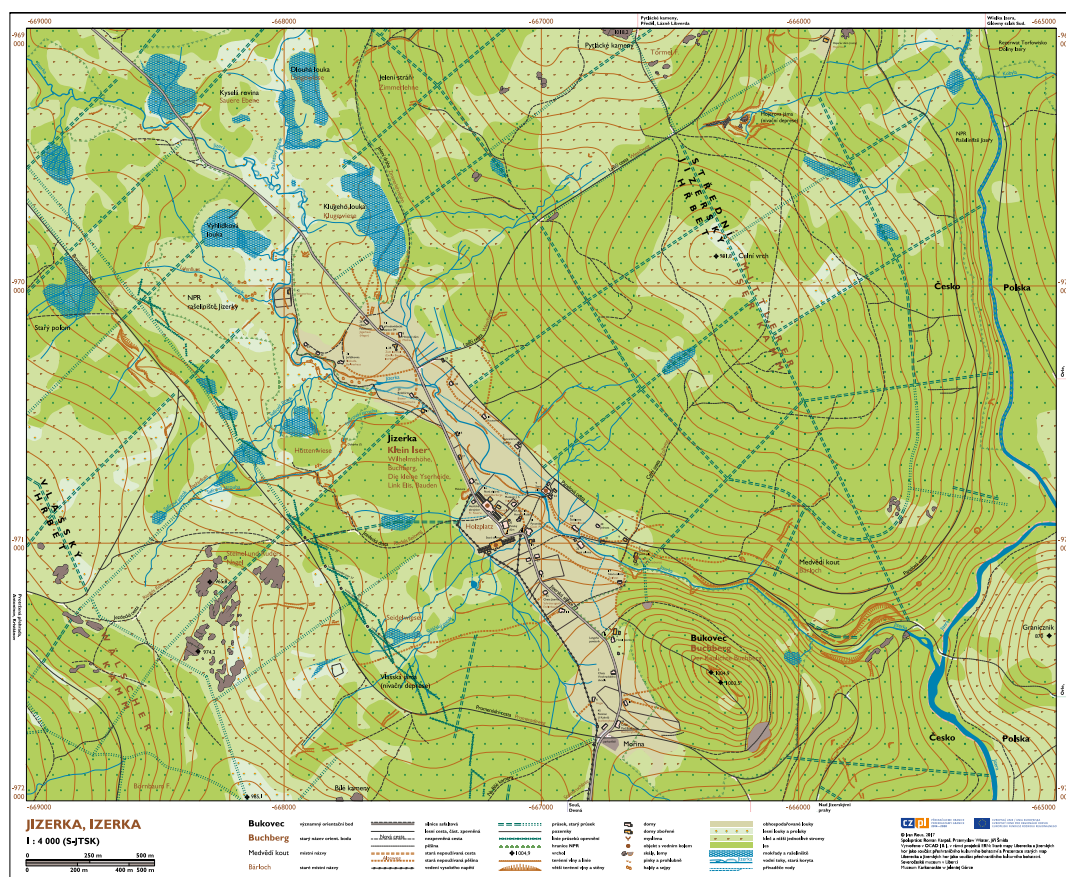
Staré mapy patří ke kulturnímu bohatství každého národa. Vzhlížíme k nim s respektem, který v nás budí jejich stáří, předpokládáná finanční hodnota, ale především tajemství jejich vzniku, účelu a obsahu, který byl nezřídka zapomenut. Stejně jako každá kniha, výtvarné či architektonické dílo, i mapa nabízí svým čtenářům a uživatelům možnosti odkrývat příběhy uváděné někdy v náznacích či zcela přímočaře. Pozornému a po- učenému čtenáři starých map se nabízí bohaté množství infor- mací o geografii, vazbách a vzta- zích, významech a hodnotách prvků krajiny v podobě, v jaké ji již nepoznáváme.

Výstava není jen o starých mapách. Je o hledání příběhů. Lidé se v krajině rodí i umírají, stěhují se, budují sídla, cesty, vodní nádrže a mnoho jiného. To vše právě třeba v Jizerských horách, jejichž základ a reliéf se mění jen velice pomalu v taktu geologických věků. Jejich mís- to je v krajině střední Evropy, v níž se setkávají různé národy. Přesto na řadě starých map Ji- zerských hor budete muset s pl- ným soustředěním a čtením z blízká hledat státní hranici. Proti tomu v některých histo- rických epochách, v nichž byly hranice vnímány jako mentální i reálné bariéry pohybu i myšle- ní, se zobrazují již na první čte- ní výrazněji, nepřehlédnutelně. Mnozí si vzpomenete na mapy, které končily státní hranicí, za níž bylo už jen bílo. Jako by dál nebyly kopce, netekly řeky a ne- žili lidé. Dnes s příjemnou sa- mozřejmostí přijímáme mapy zakoupené v knihkupectvích či dostupné na internetu, ukazují- cí se zcela stejnou podrobností a přesností obě strany hranice. A inii státní hranice, kterou již „nepřekonáváme“, ale jen „míjí- me“, někdy hledáme jen s náma- hou a obtížemi.

Naše výstava vám ukáže jak vzácné originály starých map, tak jejich modernější počítačo- vé verze nebo zcela nové mapy pro vybrané čtyři menší oblasti Jizerských hor. ■

Rekonstrukční mapy Jizerských hor

Ivan Rous

Map a plánů existuje nepřeberné množství a dělí se podle záměru užití i samotného zpracování. Cílem rekonstrukční a kompilační mapy je ukázat jevy a souvislosti v dané oblasti a prezentovat kartografickou formou veškerá místopisná data o některých objektech.

Pro oblast Jizerských hor jsme vybrali čtyři zajímavé lokality, dvě v České republice a dvě v Polsku, pro které jsme zpracovali od zá- kladu zcela nové mapy v měřítku 1 : 4000. Každá mapa představuje oblast o rozloze 12 km² a vzájemně je vždy pojí stejné téma.

Opuštěná horská osada Vel- ká Jizera na polské straně má svůj protějšek v existující české osadě Jizera a společným tématem je zvláštní vývoj osídlení nejvyšších horských oblastí. Mapy českého Nového Města pod Smrkem a pol- ského Gierczyna pro změnu spojuje hornická minulost.

Základem tvorby byl digitální mo- del reliéfu a současné uspořádání správních celků. Následně jsme se snažili rekonstruovat co nejpřesně- ji již neexistující stavby, cesty, vod- ní toky, náhony, doly a mnoho dal- ších, na první pohled skrytých jevů. Z mnoha desítek starých map, ale i z vyprávění pamětníků a z písem- ných pramenů jsme doplnili mapu

o všechny nám známé staré názvy. Rekonstrukční a kompilační mapy se tím pádem stávají nejen podkla- dem pro turistiku, ale i pomyslnou knihou, ve které je možné číst staré příběhy a která podněcuje předsta- vivost o dávných dobách.

JIZERKA

Rekonstrukční mapa Jizerky odha- luje mimo polohy všech známých staveb i dávno zapomenuté cesty a vodní náhony. Nejzajímavějším nalezeným objektem je „Safírová strouha“, která začíná vysoko nad Promenádní cestou a pokračuje až k Nové Sklárně. Ze starých cest byly objeveny v rámci vyhodnocení digi- tálního modelu páté generace úvo- zy u Jezdecké, Lasičí cesty, na Jele- ní stráni, v Medvědí koutě a v okolí Bukovce.

VELKÁ JIZERA

Za povšimnutí stojí změny vodních toků, které jsou zde zaznamenány pro 20. a 21. století. Mapa ukazuje i odvodňovací kanály, z nichž znač- ná část se zachovala dodnes. Velmi dobře je patrný i Iserring a terénní nerovnosti vzniklé těžbou písku a ra- šeliny, stejně jako úvozové cesty. Na Středním Jizerském hřbetu je jasně patrná okrouhlá Pytlácká jáma, kte- rá se řadí k ledovcovým karům.

NOVÉ MĚSTO POD SMRKEM

Na rekonstrukční mapě je jasně pa- trné rudné pásmo s centrem dolo- vání v údolích Lomnického a Hra- ničního potoka. Část Nového Města zaujme svojí pravidelnou uliční sítí, kterou narušují jen prastaré tahy Celní a snad i Jiskrový ulice. Za po- všímnutí stojí obrys staré radnice, která stávala až do 20. století na Mí- rovém náměstí. Radnice byla zcela nekonceptně pootočena vůči pravi- delné uliční síti města. Je možné, že se v tomto případě jedná o pozůsta- tek hornické osady Freystadt.

GIERCZYN

Na mapě můžeme srovnat historic- kou velikost osad kolem Gierczyna se současností. Z původních vsí mnoho domů nezbylo a oblast přišla i o honosné stavby, jaký- mi byl panský zámek na severu Gierczyna nebo naopak soustava hotelů a ubytoven jižně od Kotli- ny. Pouze v obci Lasek zůstaly stát budovy starých hotelů a dnes opět slouží návštěvníkům. Z hornické his- torie zaujmou projekty a relikt relati- vně velkých přehrad, které sloužily k pohonu strojů v hornických provo-zech. Projektovaná přehrada byla na Krobickém potoce a relikt protřazené menší přehradě najdeme na naučné hornické stezce u Kotliny. ■

Sbírka nábytku v Severočeském muzeu

Jan Virt, fotografie: Milada Dománková

Počátek historie sbírky nábytku je těsně spjat se samotným vznikem Severočeského muzea v roce 1873, kdy byly na světové výstavě ve Vídni získány první drobné dřevěné předměty převážně orientálního původu. Lze jen obtížně určit, jakým způsobem se sbírky nábytku rozrůstaly do začátku osmdesátých let 19. století, neboť záznamy o nákupech v tomto období bohužel zanikly.

Roku 1882 vznikl Spolek Severočeského průmyslového muzea (Verrein des Nordböhmisches Gewerbemuseums), který prosadil novou koncepci uměleckoprůmyslového muzea. Jedním z členů Spolku byl textilní podnikatel Heinrich von Liebieg, který při svých zahraničních cestách pomáhal rozšiřovat sbírky nákupy na aukcích a u starožitníků. Jeho zásluhou muzeum získalo řadu cenných kusů gotického a renesančního nábytku.

Do koncepce sbírky nábytku také významně zasáhl od roku 1892 příchod nového muzejního kustoda, Dr. Gustava Edmunda Pazaurka, který se měl věnovat odborné práci se sbírkami a výstavní činnosti. Z jeho nejvýznamnějších zisků do sbírky můžeme jmenovat jihoněmeckou fasádovou skříň z první poloviny 17. století nebo španělskou renesanční skříňku na uložení pašijových rekvizit, reliéfně zdobenou symboly života a smrti, biblickými náměty a zobrazením nástrojů, které se vztahují ke Kristovu umučení a ukřížování. Do konce 19. století se tak sbírka nábytku a dřevěných dřevořezb rozrostla na téměř tři sta sbírkových předmětů.

Z důvodu značného finančního zadlužení muzea, které vzniklo výrazným navýšením nákladů na stavbu nové muzejní budovy v letech 1897–1898 na dnešní Masarykově třídě, se však nedostávalo dostatečných prostředků na nákupy soudobého secesního nábytku. Sbírka se poté po několik desítek let rozšiřovala především prostřednictvím darů. Jediným velkým rozšířením sbírek tak v tomto období byl roku 1904 odkaz čestného kurátora Heinricha von Liebiega, jenž muzeu daroval přes dva a půl tisíce předmětů z řady oblastí uměleckého řemesla. Součástí odkazu tvořil soubor nábytku, jímž si Liebieg vybavil svou vilu ve Frankfurtu nad Mohanem a liberecký byt. Jednalo se o bohatě zdobené kusy v časovém rozmezí od 16. do 19. století, část sbírky tvořily také novodobé práce. Nábytek, jenž odborně zpracoval a zkatalogizoval Dr. Pazaurek s pomocí sběratele Hugo Jeglingera,

byl vystaven v samostatné expozici, která Liebiegovu sbírku prezentovala veřejnosti.

V období druhé světové války proběhlo z důvodu možného ohrožení sbírek bombardováním uložení sbírky nábytku na severočeských záměckých objektech (Lemberk, Milešov, Sloup).

Část nábytku se pracovníkům muzea v poválečném období nepodařilo dohledat, některé kusy se dodnes nacházejí v expozicích státních hradů a zámků. Jeden z kusů se v roce 1966 podařilo tehdejšímu řediteli muzea Dr. Kavanovi rozpoznat v televizní soutěži a získat zpět do muzejních sbírek.

Situace ohledně nových zisků do sbírky nábytku se zlepšovala především od osmdesátých a devadesátých let minulého století, kdy se podařilo získat darem či výhodným nákupem původní vybavení při vyklízení bytů a vil. Podařilo se také významným způsobem rozšířit soubor nábytku z meziválečného období a padesátých až sedmdesátých let 20. století. Sbírka nábytku tak dnes čítá téměř tisíc sto sbírkových předmětů. ■

NAHOŘE: Detail řezby na renesanční etážové skříňce

DOLE: Španělská renesanční skříňka na pašijové rekvizity

Ohlédnutí za festivalem „Liberecký flašinetář“

Jiří Volný, fotografie: Milada Dománková

Festival mechanické hudby „Liberecký flašinetář“ se za sedm let své existence stal příjemnou srpnovou tradicí. Na jeho začátku stálo nadšení několika málo jedinců, ke kterým se v průběhu existence festivalu přidávali další a další, kteří tak společně pomáhají udržovat tradici flašinetů v našem regionu.

JAK TO ZAČALO

Prvotním impulsem pro vznik festivalu v Liberci byl koncert francouzských flašinetářů Jeannie a Clauda Sobeau ve vestibulu Severočeského muzea v roce 2008. Koncertem tehdy provázel pan Henri Noubel, taktéž hráč na flašinet.

Právě tehdy mne mechanická hudba nadchla – a přidáme-li k tomu i fakt, že Liberecko má bohatou tradici výroby flašinetů – nebylo k myšlence na založení festivalu daleko. Následovalo hledání takových hráčů na flašinet, kteří by do Liberce přijeli.

Dozvěděl jsem se o pouti v Pekařově, od jejichž organizátorů se mi podařilo získat kontakty na flašinetáře, kteří tam každoročně vystupují. Oslovil jsem je a s některými z nich se domluvil na vystoupení v Liberci. A tak jsem mohl já a další dva snílci – Martin Černošous z Velkých Losin a Petr Nekuža z Brna – zahá-

jit v roce 2010 liberecké festivalové klání.

CO SE ZA TU DOBU PODAŘILO

Liberecký flašinetář, jak byl festival pojmenován mnou a grafičkou Markétou Stengl, se stal oblíbenou zastávkou nejen evropských flašinetářů (loni poprvé také z Japonska), ale i návštěvníků, kteří se chtějí pobavit půvabně neumělým zvukem hracích strojků. Ty jsou právě díky svým nepochybným technickým limitům schopné vskutku originální způsobem produkovat i hudbu vážnou (Bach, Mozart, Vivaldi a jiní). Zvláště v kostelních prostorách vynikne jejich varhanám podobný zvuk.

Festival se za sedm let své existence stal v Liberci vyhledávanou akcí a počet jeho návštěvníků i účinkujících rok od roku narůstal. Roku 2010 ve městě vyhrávalo 18 flašinetářů, v minulém roce jich bylo již 49! Za tu dobu si Liberec mezi evropskými flašinetáři vydobyl renomé a zahraniční hráči ho opakovaně a rádi navštěvují.

V roce 2013 se podařilo obohatit program festivalu koncertem v katolickém barokním kostele Nalezení svatého Kříže v Liberci.

Roku 2014 byla zahájena spolupráce s Národním muzeem – Čes-

kým muzeem hudby v Praze, které uspořádalo první ročník jednodenního festivalu „Flašinet žijel“, jenž časově předchází „Libereckému flašinetáři“ a zpravidla bývá první zastávkou pro většinu hráčů.

V roce 2015 se uskutečnil koncert flašinetářů ve zrušeném Kině Varšava, nejprve v opraveném předsálí a poté druhý koncert již v samotném kinosále s přívětivější akustikou.

Festival každoročně doprovází přednášky i výstavy ze soukromých i muzejních sbírek. Vystavovány byly například flašinetky ze Severočeského muzea v Liberci i Městského muzea v Železném Brodě, kramářské písně a obrazy k nim z Muzea Českého ráje v Turnově, obrazy ke kramářským písním z Národního muzea v Praze, Městského muzea v Nové Pace a Městského vlastivědného muzea v Železnici u Jičína. Vystavena byla také soukromá sbírka starých litografických karikatur politiků z Francie zapůjčená panem Henri Noubelem, sbírka plakátů zahraničních festivalů flašinetářů a sbírka pohlednic z pouti v celé Evropě, obojí od pana Joachima Petschata z Lipska.

Tradiční závěrečné koncerty festivalu probíhaly nejprve ve vestibulu Severočeského muzea, pak v Oblastní galerii a nyní v sále Lidových sadů.

Ke každému ročníku festivalu byl vydán soubor osmi až deseti pohlednic, samolepky a malé kalendářiky. Pro flašinetáře a zájemce z řad široké veřejnosti byly vytištěny také velké kalendáře s fotografiemi z let 2010, 2014 a 2016. Počínaje rokem 2012 získávají všichni zúčastnění flašinetáři od pana Jana Bondry, sběratele a hráče na flašinet, a od roku 2014 od ochotného pana Boleslava Páry také festivalový odznak podle návrhu paní Markéty Stengl. Dárky ze skla pro účastníky vyrábí sklárna pana Novotného v Heřmanicích u Frýdlantu v Čechách a víno hráči obdrží od firmy Decanté Liberec.

Festival dokumentuje paní Milada Dománková a záznam na DVD nahrává a sestavuje pan Jaroslav Patočka. Grafická podoba plakátů, brožurek a dalších tiskovin pochází od paní Markéty Stengl.

Mé velké poděkování patří Libereckému kraji, Statutárnímu městu Liberec, Severočeskému muzeu v Liberci, pivovaru Konrád ve Vratislavicích nad Nisou, Arciděkanství Liberec, Preciose, Rotary klubu Liberec a Jablonec, všem flašinetářům, lidem a firmám, kteří mi s celou organizací pomáhali... Na viděnou při dalších ročnících! ■

Divadlo zrozené z vody

Luděk Lukuvka, fotografie: Milada Dománková, Zbyněk Petrášek

Severočeské muzeum se už tradičně připojilo k libereckému festivalu dětských loutkových divadel „Mateřinka 2017“. Na výběru tematické výstavy v muzeu se opět podílelo Naivní divadlo v Liberci, které festival organizuje. Tentokrát se kurátorské práce zhostili pracovníci Muzea loutkářských kultur v Chrudimi a připravili pozoruhodnou výstavu nazvanou Magie loutek vzdáleného Orientu. Podtitul výstavy „Divadlo zrozené z vody – vietnamské loutkové divadlo“ už více přibližuje atraktivní a exotické téma. Kurátor Geanny García Delgado s restaurátorkou Lenkou Dolanskou podobnou výstavu instalovali teprve potřetí, předtím se mohli návštěvníci seznámit s touto podobou divadla na výstavách v Chrudimi a Bruntále. Liberec se tak stal jedním z prvních měst v Čechách, kde vietnamské vodní loutkové divadlo mohli návštěvníci spatřit, dozvědět se o jeho historii, ale také zkusit si divadlo zahrát. Všechny exponáty jsou z expozice chrudimského muzea, depozit loutek této specializované instituce byl obohacen o loutky vodního divadla teprve nedávno.

Neobvyklá forma loutkového divadla hraného herci s loutkami ve vodě byla pro návštěvníky Severočeského muzea ještě umocněna ústředním objektem výstavy – bazénem s vodou s bambusovými zástěny a připravenými loutkami. Každý si tedy mohl zkusit, být ne ponořen ve vodě jako loutkář ve Vietnamu, zahrát si svůj part s loutkami vodních draků, víl, bojovníků a dalších postav z tradičního lidového panteonu. „Klasická“ expozice loutek ve vitrínách s velkoformátovými barevnými fotografiemi tvořila zapojením návštěvníků do hry s loutkami skutečnou interaktivitu. Opět se zde potvrzuje cesta, že atraktivita výstavy se projeví nejen zvoleným tématem, ale i přirozeným zapojením návštěvníka do konceptu výstavy.

Proč vodní loutkové divadlo? Určitě i proto, že Vietnam je zemí protkanou rozvodněnými deltami řek, rýžovými poli, jezery a rybníky, nemluvě o březích omývaných Jihočínským mořem. Jihovýchodní Asie je vodou poznamenaná a Vietnam zvlášť. A to do té míry, že doložená tradice vietnamského vodního divadla sahá až do 11. století. Je to doba největšího rozmachu buddhismu, politického a hospodářského vzruchu země, která staletí před tím patřila pod nadvládu čínských dynastií. Dnes je éra dynastie Ly a následující

Tran pokládána za období největšího rozkvětu vodního loutkového divadla. Za vlády dynastie Ly se tato forma divadla přenesla z lidových vrstev společnosti až ke královskému dvoru.

I vodní loutkové divadlo má svou zakladatelskou legendu. Podle ní byl buddhistický mnich Tu Dao Hanh první, kdo přinesl vodní divadlo do vietnamských vesnic. Hrával „představení“ uprostřed jezera nedaleko Hanoje a založil hereckou společnost, se kterou učil vodnímu loutkovému divadlu. Od té doby se stalo součástí tradičních venkovských oslav a svátků. Rutinu a dřinu zemědělských prací vyplňovali herci hrami k obveselení i poučení.

Dodnes se tato specifická forma divadla odehrává uprostřed jezírka nebo jakékoli vodní nádrže. Herci stojí po pás ve vodě, schování za bambusovým závěsem. Hudební doprovod obstarávají tradiční nástroje přispívající k celkové iluzi oživených loutek na vodní hladině. Filmový dokument, který je součástí výstavy, dokládá zručnost herců pohybujících loutkami dvěma táhly a provázky. Prostor vodního loutkového divadla se dělí na manipulační – herecký pavilon, jeviště a hlediště. Původní bambusové konstrukce dnes nahradily zděné pavilony. Scéna je často zdobena motivy draků, solárními motivy nebo čtveřicí mytických bytostí. Loutky se vyrábí z lehkého

tropického dřeva, většinou fíkovníku. Vyřezané surové loutky typických stylizovaných tvarů se nejprve napouští přírodními oleji zvyšujícími voděodolnost. Poté se barví pestrými, výraznými barvami. Velikost loutek závisí jednak na charakteru postavy, ale také na řezbářské tradici a tvůrčí individualitě dané vesnice. Ovládání je na tyčovém nebo provázkovém mechanismu. Loutky s tyčovým mechanismem jsou ovládány na dvoumetrové bambusové tyči skryté ve vodě. Podle typu loutky je někdy na tyči ještě systém provázků v kombinaci s kladkou určenou k jejímu rozpohybování. Provázkový systém umožňuje pohyb do větších vzdáleností. Vodění loutek na vodě s provázkovým systémem je tak poměrně náročné na jemnou motoriku a zručnost a zkušenost herce.

Na výstavě v Severočeském muzeu v Liberci můžeme vidět loutky představující historické, legendární a mytické postavy. Zajímavým typem řazeným do rodiny světových kašpár-

ků je strýček Teu (Chu Teu, „strýček smích“), přízračná loutka představující lidového vypravěče uvádějícího představení. Bývá větší než ostatní loutky, má zářivě bílou pleť, výrazné oči a obočí, červená ústa a typické čupřiny na hlavě. Cennými a krásnými ukázkami jsou loutky z 18. století. Staré loutky mandarinů skutečně vyzařují něco ze své doby a nesou jistou dávku autenticity, která je jinak těžko postižitelná.

Setkání s mytickým jednorožcem Ky Lanem, čínským fénixem Phuong Hoangem, drakem Longem a želvou Quy – čtyřmi základními mytologickými postavami vietnamského vodního divadla přináší nejen sondu do historie exotického východoasijského divadla, ale také zážitek estetiky a přímého dotyku s tradicí výrazově jiného loutkářství. Divadlo ale ze své podstaty kulturní hranice prostupuje – a tak i mnozí z nejpočetnější cizojazyčné enklávy u nás, vietnamští návštěvníci muzea, vítali výstavu s povděkem. ■

Výstava 120 let libereckých tramvají

Luděk Lukuvka, fotografie: Milada Dománková

Tramvajová doprava v Liberci spoludefinovala veřejný prostor města a její historie je tak cennou sondou nejen do dějin hromadné dopravy, ale i do dějin urbanismu města. Výstava, jež si předsevzala částečné zmapování tramvajové dopravy, navazuje na deset let starý projekt, který byl úspěšně vystaven v tehdejší Radničním sklípku. Od té doby přibýlo mnoho dalších, zejména fotografických materiálů, jež jsou na současné výstavě hojně zastoupeny. Autorem projektu je Ing. Tomáš Krebs z Boveraclubu a Dopravního podniku měst Liberce a Jablonce n. N., a. s.

Uspořádání výstavy v Severočeském muzeu je logickým vyústěním spolupráce Boveraclubu a muzea, které se ujalo zpracování obsáhlé sbírky cenných fotografií dokumentujících historii hromadné dopravy v Liberci. Autory fotografií jsou především Erwin Cettineo, Anton Schlupek a Gisbert Jäckl. Některé fotografie z novodobé historie jsou pořízené Tomášem Krebsem. Jmenování amatérští fotografové mají nepopíratelnou zásluhu na tom, že máme dnes k dispozici unikátní dobový materiál. Mimo to také podnítli zájem dalších generací, které už mohly historii dopravy a Liberce zkoumat na solidním základě.

Výstava samotná je postavena na výrazných exponátech, z nichž putá pozornost velký model tramvaje K2 z Národního technického muzea v Praze. Dopravní podnik měst Liberce a Jablonce n. N. zajistil zápůjčku řídicího pultu tramvaje, meziválečné i poválečné staniční sloupky, kontro-

lér, přejezdník a další exponáty evokující historii tramvají od první poloviny 20. století. Nechybí zde ani model lanovky na Ještěd, který má na výstavě své opodstatněné místo. Vzácnou ukázkou jsou také dobové modely tramvají pocházející původně od Erwina Cettinea a Gisberta Jäckla.

Počátky hromadné dopravy se datují rokem 1862, kdy byla po Liberci zavedena fiakrová doprava. Kočáry tažené koňmi představovaly předchůdce dnešních tramvají a autobusů. Fiakry vydržely až do první republiky, kdy je začaly nahra-

zovat taxíky. Rozvoj Liberce na konci 19. století si ale vyžadoval modernější a reprezentativnější dopravu. Návrh na zřízení elektrické tramvaje byl podán již roku 1894.

Dne 25. srpna 1897, o desáté hodině dopolední, byla na Staroměstském náměstí (dnes náměstí Dr. E. Beneše) slavnostně zahájena tramvajová doprava pěti ověřenými vozy s čestnými hosty. Trať začínala u vlakového nádraží, stáčila se k Rybníčku a končila u dnešní botanické zahrady v Lidových sadech. V roce 1898 už pouliční dráha

přepřavila asi 850 tisíc cestujících. Úspěšný provoz tramvajové trati podnítil město k plánování mnoha dalších tratí, např. do Stráže nad Nisou, Kateřinek, Ruprechtic, Jablonce nad Nisou, Rýnovic i nákladní trať k Liebiegově textilní továrně (pozdější Textilaně). Dne 3. června 1899 byla zahájena stavba druhé trati ze Soukenného náměstí do Rochlice. Práce na dalších úsecích pokračovaly v dalších letech, což na výstavě dokumentují četné plány.

Výstava v reprezentativním průřezu ukazuje vývoj až do devadesátých let 20. století, kdy došlo k několikaletým opravám a změnám tramvajových tratí. Součástí výstavy jsou kromě dobových fotografií také historické pohlednice ze sbírek Severočeského muzea, jež vybrala PhDr. Markéta Lhotová, Ph.D., které spolu s fotografiemi nepřestávají překvapovat dynamickými proměnami Liberce.

Fotografický materiál od zmíněných amatérských fotografů spolu s bohatou sbírkou dobových pohlednic si doslova říká o nové zpracování obrazových dějin Liberce. Je to kus zajímavé historie města mnoha rozporů a urbanistické roztříštěnosti nasvícený z pohledu hromadné dopravy, která město křižovala, dělila, ale i spojovala. Kromě připomenutí výročí 120 let tramvajové dopravy je výstava s ohledem ke stále nevyčerpanému dokumentárnímu materiálu i výzvou, jak se zhostit dalších projektů týkajících se historie Liberce a okolí. ■

Pohled do bucounosti muzea

Jiří Křížek, fotografie: ateliér Hlaváček-architekti, s. r. o.

Díky počítačové grafice si můžeme v tomto čísle muzejního časopisu poprvé virtuálně prohlédnout budoucí podobu části interiérů hlavní muzejní budovy, která v příštích dvou letech projde výraznou modernizací.

Autorem představeného návrhu je ateliér Hlaváček-architekti, s. r. o., z Prahy, který v loňském roce vyhrál výběrové řízení na stavební úpravy budovy a vybavení interiérů muzea. Celkový rozpočet projektu je 100 milionů Kč a bude financován díky výrazné podpoře strukturálních fondů Evropské unie ve výši 85 %.

Hlavním cílem druhé etapy modernizace je vytvoření nové expozice

evropských uměleckých řemesel a užitého umění ve stávajícím rozsahu 2. patra budovy (obr. 3), nové přírodovědné expozice a nového výstavního sálu pro regionální dějiny (obr. 2). S muzejními expozicemi a výstavními sály úzce souvisí nový výukový ateliér (obr. 1), který v muzeu zanikl v roce 1904 a od té doby za něj nevznikla plnohodnotná náhrada.

Recepce muzea, spojená s prodejnou a doposavad i se šatnou, nevyhovovala běžnému návštěvnímu provozu, a proto dojde k přesunutí těchto provozů do slavnostního vestibulu v přízemí (obr. 4) a sloupové síně v suterénu.

Hlavním smyslem obnovy je zlepšení služeb pro návštěvníky a péče o sbírkové předměty, o které se muzeum stará. Osobně se nejvíce těším na vytvoření nového depozitáře sbírek uměleckých řemesel v severním „kancelářském“ křídle budovy, který bude součástí běžně přístupných muzejních expozic. Této formě prezentace kulturního bohatství se česká muzea teprve učí a naše instituce tak bude jednou z prvních, která takto otevře veřejnosti své sbírkové fondy. Zrušením kanceláří sice zanik-

ne tradice, která zde trvá od počátku vzniku budovy již sto dvacet let, ale vytvoří se tím nový, veřejnosti dosud neznámý prostor, který představí uměleckohistorické sbírky muzea v jiných souvislostech, než jak jsou dosud muzejní návštěvníci zvyklí.

Druhá etapa přesto nebude o radikální proměně muzejní budovy, ale o kultivovaném dialogu mezi současností, tj. návštěvníkem, a minulostí, kterou ztělesňuje Severočeské muzeum v Liberci nejen expozicemi a sbírkami, ale i svým sídlem. ■

Od července letošního roku má Severočeské muzeum nově ve své správě krásnou neorenesanční vilu čp. 542 na Masarykově třídě – přímo naproti přes tramvajové koleje.

V dávné muzejní minulosti již tento dům naší instituci sloužil, později se ale jeho využití změnilo na administrativní účely, naposledy pro Centrum vzdělanosti Libereckého kraje. Chystaná druhá etapa modernizace se šťastně setkala s možností využití objektu „vily“ pro účely muzea, takže nyní bude možné z historické budovy muzea vystěhovat kanceláře včetně ředitelny a výrazně rozšířit návštěvnické prostory.

Šťestí přeje připraveným – když jsme před více jak dvěma lety dávali v muzeu dohromady záměr na využití vily, příliš šanci, že budovu získáme, jsme si nedávali. Díky loňské úspěšné grantové žádosti jsme však vedení Libereckého kraje jako zřizovatele muzea a majitele dotčených nemovitostí přesvědčili, aby nám dalo šanci posunout se o kus dál, neb prostorové rezervy v historické muzejní budově byly vyčerpány už před desítkami let.

Nastává velké stěhování, na chodbách se vrší plastové přepravky, obaly a krabice, nervozita stoupá, čas běží. Pro laika je to nepochopitelné, vždyť přece muzeum jest symbolem klidu, ticha a neměnnosti. Pro zasvěceného muzejníka však nastává noční můra bludného Ahasvera, zda-li se shledá po dlouhých měsících odloučení opět ve zdraví se všemi jemu svěřenými poklady.

Díky skvělým muzejním kolegům vše zdárně běží tempem Usaina Bolta – tak nám držte palce až do cíle druhé etapy nekončícího závodu Tour de Histoire. ■

Výstavy a další akce Severočeského muzea v Liberci | září–listopad 2017

Mapy Jizerských hor | Mapy Gór Izerskich
7. 9. – 5. 11. 2017

Dny evropského dědictví
9. 9. 2017

Festival uměleckoprůmyslových škol LK UP↑
22.–23. 9. 2017

Kolo 1817–2017
28. 9. – 31. 12. 2017

Sklo | Ilja Bílek, Ljuba Bakičová
4. 10. – 10. 12. 2017

